Tegnsprog i Norden – et fint men sårbart økosystem

En ***best practice-rapport med anbefalinger*** til familier, arbejdspladser, kulturinstitutioner og lokalområder, hvor tegnsprog kan vokse

castberggård

1. Indledning: Et sprog, der lever som et koralrev

De nordiske tegnsprog er små, truede minoritetssprog, og de har i længere tid været underprioriterede. Det har svækket de tegnsproglige miljøer og særligt ramt yngre generationer af døve, som i dag møder færre tegnsproglige fællesskaber end tidligere. Projektet *Nordic Sign Language Eco System* (NSLES) har derfor haft til formål at skabe ny viden om, hvad der fremmer og hæmmer bæredygtige tegnsprogsmiljøer – og at omsætte denne viden til konkrete anbefalinger.

Vi beskriver tegnsprog som et **koralrev**. Et rev er et levende økosystem, bygget af utallige små organismer, der over generationer vokser sammen. Det er usædvanligt sårbart: små ændringer i temperatur, lys eller strømforhold kan få det til at blegne. Men revet kan også komme sig. Under de rette forhold vokser nye koraller frem, og revet bliver igen et sted fyldt med liv.

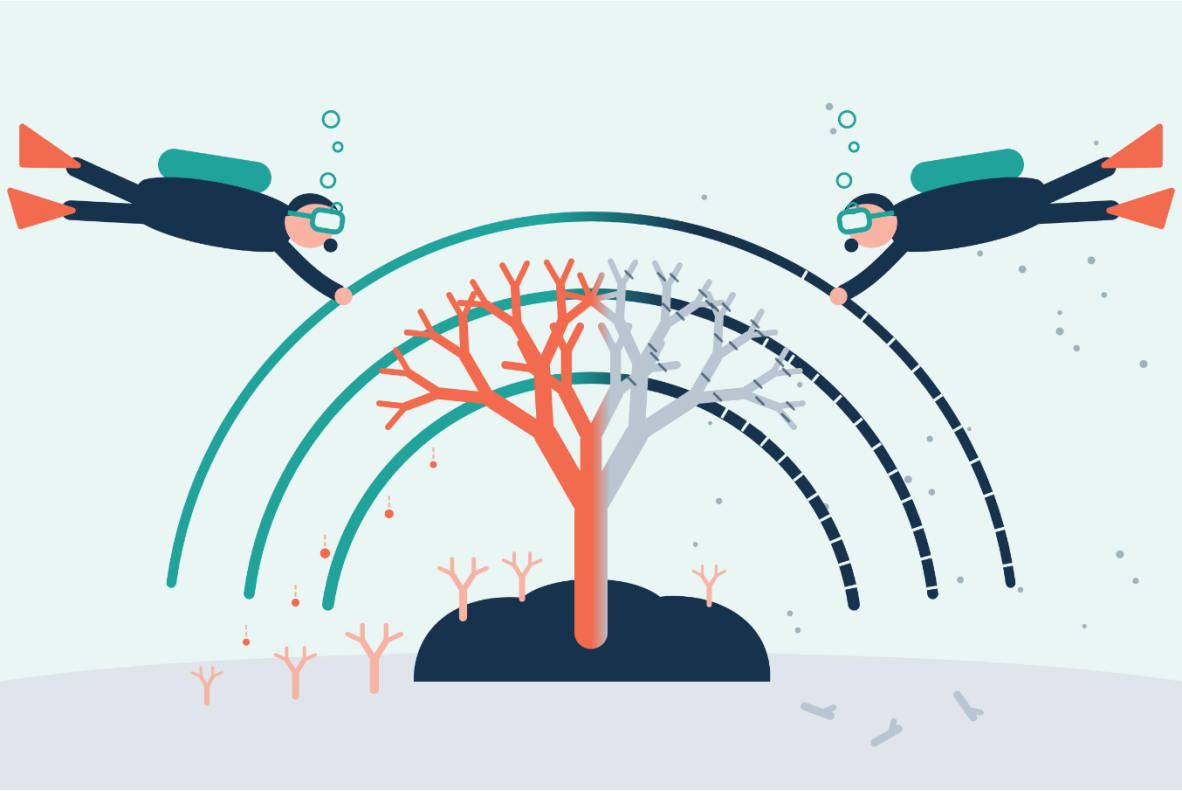

Illustration: Revet i midten er omgivet af ringe af påvirkninger – og af mennesker, der kan passe på det eller være en trussel mod det.

Sammenhængen med et koralrev

1. **Sproget lever i møder.** Hvert møde på tegnsprog – mellem forælder og barn, kolleger, publikum og skuespiller – er et lille stykke koral. Uden møder vokser revet ikke.
2. **Revet er sårbart.** Når undervisning forsvinder, når talesproget tager over, eller når fællesskaber skrumper, kan miljøet blegne på få år – selv om det tog generationer at bygge.
3. **Revet afhænger af vandet omkring det.** Familie, arbejdsplads, kommune, medier og lovgivning er det "vand", revet lever i. Derfor bruger vi Bronfenbrenners økologiske model til at beskrive omgivelserne.
4. **Revet kan genopbygges.** Revitalisering er mulig, når mange aktører samtidig skaber gode vækstbetingelser.

Revitalisering af små sprog

Projektet tager afsæt i forskning om revitalisering af små sprog og i en nordisk tjekliste for små sprog. Med udgangspunkt i *Institutet för språk och folkminnen* (Isof) har vi undersøgt tre aspekter, som et sprog har brug for for at overleve:

Aspekt	Spørgsmålet vi stillede	I revets billede
Sprogindlæring	Hvordan lærer nye brugere – børn, forældre, kolleger, medborgere – tegnsprog?	Nye koraller, der sætter sig fast
Normalisering	Hvordan bliver tegnsprog en naturlig og synlig del af samfundet?	Klart, rent vand omkring revet
Sprogmiljø	Hvordan beskyttes og styrkes de eksisterende tegnsprogsmiljøer?	Det gamle, bærende rev

De tre aspekter hænger sammen, men de kan også trække i hver sin retning. Det, der hjælper nye brugere, kan presse det eksisterende miljø – og omvendt. Denne spænding går igen gennem hele rapporten.

Læsevejledning

Rapporten beskriver først projektets design (afsnit 2) og fundene fra de fire arenaer (afsnit 3). Derefter samles fundene i en tværgående analyse (afsnit 4) og placeres i Bronfenbrenners model (afsnit 5). Afsnit 6 indeholder anbefalingerne, målrettet niveauer og aktører i Danmark og Norden. Afsnit 7 er en perspektivering til inspiration for et videre samarbejde mellem de nordiske lande.

2. Projektets design og datagrundlag

NSLES er et nordisk samarbejde med Castberggård som projektholder og støtte fra Nordplus. Fire delprojekter har hver undersøgt én tegnsprogsarena i hvert sit land. Arenaerne er bevidst valgt, så de dækker både eksisterende tegnsprogsmiljøer og miljøer med mange nye brugere.

Delprojekt	Arena	Aktiviteter	Data
Danske Døves Landsforbund (DK)	Børn og familier	Netværksweekend for familier med døve børn på Castberggård	Antropologisk deltagerobservation og feltinterviews over to dage, med tolk og kamera
Riksteatern Crea (SE)	Kultur og teater	Børneforestillingen *En stund med bröderna Grimm* og workshops	Observation af prøver og 21 forestillinger, interviews, medieindslag (Lilla Aktuellt)
Teknmál (FO)	Lokalsamfund og synlighed	Tegnsprogscafé i Klaksvík 22. februar 2025 med musik, børneaktiviteter, tolkeoplæg og debat om døve søfolk	Korte interviews med besøgende, spørgeskemaer om kendskab og holdninger
Castberggård (DK)	Arbejdspladsen	Tegnsprogsundervisning for medarbejdere og hverdagsobservationer	To workshops (material storytelling og fokusgruppe), observationer, interviews med døve kolleger, spørgeskema til kursister

Forskere fra Københavns Universitet har analyseret det samlede materiale for at finde mønstre på tværs af lande og arenaer. Delprojekterne har samtidig lavet deres egne analyser, bl.a. med Bronfenbrenners model og Isofs succesfaktorer (kreativitet, vidensspredning, anerkendelse og sprogvilje).

Resultaterne er formidlet gennem videoer på dansk, svensk og færøsk tegnsprog, sociale medier, seminarer og projektets hjemmeside på cbg.dk/p/viden.

Om datagrundlaget: Delprojekterne er forskellige i form, størrelse og metode. Fundene kan derfor ikke sammenlignes direkte, men de kan læses som fire vinduer ind i det samme rev. Det er netop de mønstre, der går igen på tværs, som bærer anbefalingerne.

3. Fund fra de fire arenaer

Hver arena viser en ny side af revet. Familien er stedet, hvor de første koraller sætter sig fast. Kulturen giver farve og identitet. Lokalsamfundet afgør, hvor klart vandet er. Arbejdspladsen viser, hvad der sker, når revet skal holdes i live i hverdagen.

3.1 Børn og familier (DDL, Danmark)

Netværksweekenden samlede døve og hørende forældre, døve, hørehæmmede og hørende børn – nogle med CI eller høreapparat – og flere tegnsprogsniveauer. Weekendens hovedformål var netværk og erfaringsudveksling, ikke sprogundervisning.

Fremmende: Tidlig adgang gør forskellen – børn, der kan tegnsprog, tager det i brug, når de mindes om det. Runde borde og naturligt lys i spisesalen gjorde det muligt at føre samtaler på tegnsprog rundt om hele bordet, og her brugte flere hørende tegnsprog end i oplægssalen. "Tvunget tegnsprog" – beskeder og samtaler kun på tegnsprog, uden tolk – fik hørende forældre til at føre længere samtaler på tegnsprog, især om et fast emne, i roligt tempo og med hjælp til tegn.

Hæmmende: Tolkene muliggjorde komplekse samtaler, men hørende forældre lagde ansvaret for tegnsprog over på tolken, og den sproglige adskillelse mellem døve og hørende blev forstærket. Børn med lidt eller intet tegnsprog undgik de døve voksne og talte dansk med hinanden. Formelle, komplekse samtaler fik hørende til at vælge tolken for at undgå fejl. Tvunget tegnsprog kan virke modsat, hvis niveauet er for højt, og motivationen falder.

Pointe: Det samme greb virker forskelligt afhængigt af alder og niveau. Praksis skal derfor tilpasses målgruppen.

3.2 Kultur og teater (Riksteatern Crea, Sverige)

Crea er en tegnsproglig gruppe inden for en hørende majoritetsorganisation. Forestillingen *En stund med bröderna Grimm* blev spillet 21 gange for børnepublikum.

Fremmende: Døve skuespillere er sproglige rollemodeller – børnene kan se, at man kan blive tegnsproglig skuespiller. Forestillingen inviterede børnene ind som medaktører, og deres egne idéer blev en del af historien. Visual Vernacular, tegnsprogspoesi og døvekulturelle koder (visuel applaus, persontegn, opmærksomhedssignaler) gjorde tegnsproget til både sprog og kunstform. Voksne i publikum guidede børnene i at være tegnsprogspublikum. Riksteaterns øvrige medarbejdere fik ny viden om tegnsprog og døvekultur.

Hæmmende: Forestillingen når kun en brøkdel af de børn, som ifølge lov og konvention har ret til sprog og kultur på tegnsprog. Tolkning til talt svensk skabte et "tosproget ekko" for børn med høreteknik – nogle tog synligt deres CI af under forestillingen.

Pointe: Kultur er ikke kun underholdning. Kultur skaber mødesteder, identitet og lyst til at bruge sproget.

3.3 Lokalsamfund og synlighed (Teknmál, Færøerne)

Tegnsprogscaféen i Klaksvík blev åbnet af borgmesteren og kombinerede musik, børneaktiviteter, et oplæg fra en tegnsprogstolk og en debat om, hvorvidt døve og hørehæmmede kan blive søfolk.

Fremmende: Besøgende var positive og ønskede flere arrangementer. Mange kunne et par tegn eller havde gået på aftenskole. En buschauffør lærte tegnsprog for at kunne tale med en døv passager. Et tema, der optager hele lokalsamfundet – her fiskeri og søfart – gjorde døves vilkår relevante for alle.

Hæmmende: Tegnsprog er næsten usynligt i hverdagen. Besøgende pegede på for få tolke og for lidt politisk støtte. Mange konkurrerende arrangementer betød færre deltagere. Aftenskoletimer til tegnsprog afhænger af kommunens budget og ansøgninger, og ofte er der lange svartider. Offentlige begivenheder som fx julegudstjeneste uden tekst og tegnsprogstolkning.

Pointe: Synlighed skaber viden, og viden skaber forståelse. Mange vil gerne vide mere – de møder bare sjældent tegnsprog.

3.4 Arbejdspladsen (Castberggård, Danmark)

Castberggård er en tosproget arbejdsplads med døve og hørende medarbejdere samt medarbejdere med nedsat hørelse.

Fremmende: Undervisningen fungerede som et "laboratorium" med humor, små hold og plads til fejl. Mikrolæring som "ugens tegn" og interne tegnvideoer. Møder mellem kolleger omkring mad og på gangene. Gode visuelle rammer – gardiner mod modlys, runde borde og afskærmede lokaler – understøttede samtalen. De bedste læringssituationer opstod i ofte tilfældige snakke med kontorfællen eller på gangene. Men også når ledelsen 'viste vejen' med bevidste tegnsprogsvalg og -aktiviteter fx i 10-pausen.

Hæmmende: Når hørende kolleger starter ned at tale og først skifter til tegnsprog ved misforståelser. Hurtige beslutninger træffes mundtligt. Døve medarbejdere oplever "dobbelt udmattelse": de skal både udføre deres arbejde og støtte kollegers sprog. Tidligere obligatorisk undervisning er reduceret, og nye medarbejdere får begrænset undervisning. Tegnsprog ikke altid tilgængeligt / synligt, når man ankommer (kun tekst på skærme, medarbejdere taler uden tegn). Når ledelsen ikke går forrest med et synligt budskab.

Pointe: Tegnsprog udvikles ikke kun i undervisningslokalet, men i det daglige arbejdsfællesskab – og det kræver, at organisationen tager ansvar.

4. Tværgående analyse: Hvad får revet til at blomstre – og blegne?

På tværs af fire meget forskellige arenaer går de samme mønstre igen. Tegnsprog styrkes ikke alene gennem undervisning, men gennem mennesker, relationer og fællesskaber.

4.1 Seks vækstbetingelser

1. **Rollemodeller** er den stærkeste drivkraft. Børn spejler sig i døve skuespillere (Crea), kolleger motiveres af ledere og andre kolleger, der taler tegnsprog (Castberggård), at møde døve giver lyst til at lære (Teknmål).
2. **Tidlig adgang** giver et stærkt sprogligt fundament. Børn, der møder tegnsprog tidligt, bruger det lettere (DDL). Forskning viser, at tegnsprog ikke hæmmer tilegnelsen af talesprog – tværtimod kan det give et stærkere sprogligt fundament.
3. **Trygge læringsmiljøer** med humor, små hold og plads til fejl giver mod til at bruge sproget.
4. **Synlighed** vækker nysgerrighed. En deltager i Teknmål fortalte, at hendes treårige datter spontant begyndte at kommunikere visuelt efter en tegnsprogscafé.
5. **Tegnsprog i hverdagen** – i kaffepauser, ved måltider og i spontane samtaler – er hvor sproget faktisk lever og vokser.
6. **Visuelle rammer** – runde borde, naturligt lys, gardiner mod modlys og frit udsyn – gør det fysisk muligt at tale tegnsprog i grupper.

4.2 Seks trusler

1. **Usynlighed** i medier, kultur, organisatoriske og offentlige rum.
2. **Usikkerhed og frygt for fejl** får mange til at lade være.
3. **Manglende kontinuitet** – sporadisk undervisning og lange pauser.
4. **Talesproget tager over**, når flere hørende er til stede; ansvaret glider over på de døve.
5. **Sociale barrierer** mellem erfarne og nye brugere – og træthed hos døve, der hele tiden må tilpasse sig.
6. **Strukturelle mangler** – begrænset adgang til undervisning, svag finansiering og sproglige fordomme, fx myten om, at tegnsprog hæmmer talesproget.

4.3 Dilemmaer: det, der hjælper ét sted, kan skade et andet

Et centralt fund er, at faktorer sjældent er rent gode eller rent dårlige. Et greb, der fremmer sprogindlæring, kan hæmme sprogmiljøet – og virkningen afhænger af alder og niveau.

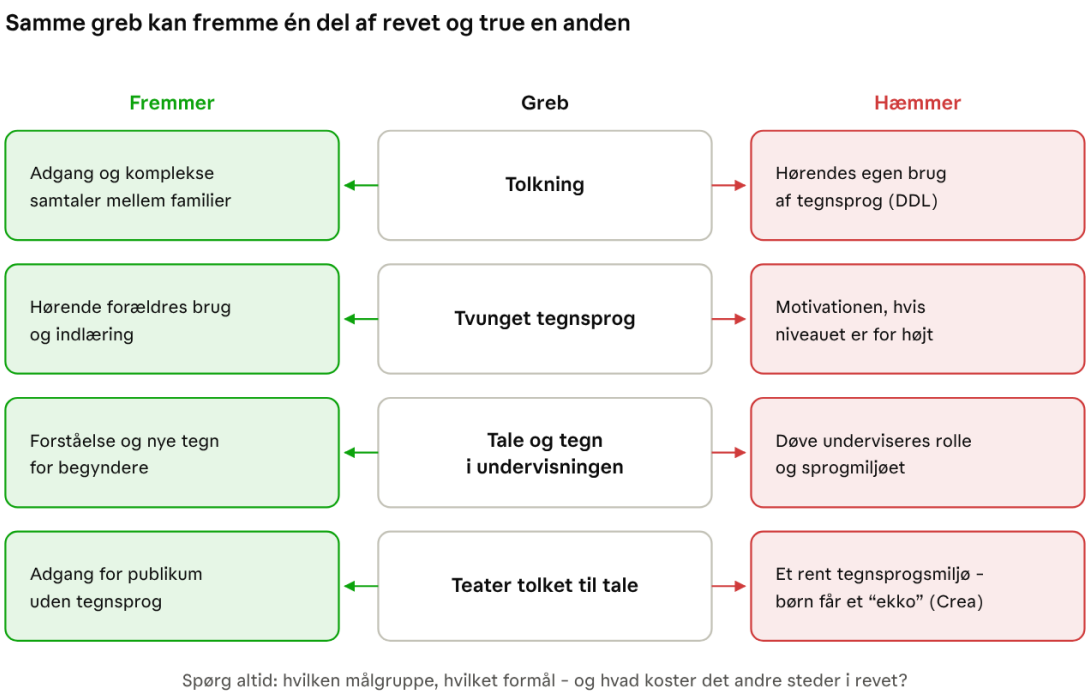

Fig. Fire dilemmaer fra delprojekterne, der både kan fremme og hæmme tegnsprog

Dilemmaerne viser, at anbefalinger altid skal tage stilling til to grupper på én gang: **de eksisterende tegnsprogsmiljøer**, hvor modersmålsbrugere skal have trygge og dybe sprogmøder, og **de nye tegnsprogsbrugere** (lørners) – forældre, kolleger og børn med tegnsprog som andetsprog. Et sundt rev har brug for begge: det gamle, bærende rev og de nye koraller, der sætter sig fast.

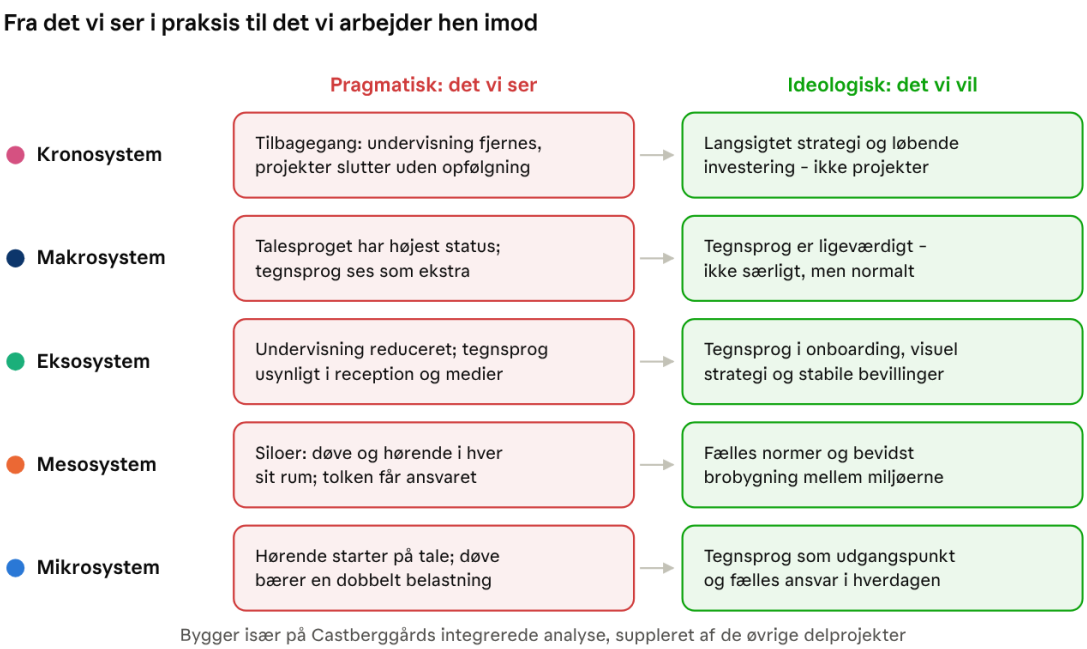
5. Bronfenbrenners model: Revet og dets omgivelser

Bronfenbrenners økologiske systemteori beskriver, hvordan et menneskes udvikling formes af lag af omgivelser. Overført til tegnsprog viser modellen, at sproget udvikles i samspillet mellem individ, familie, organisationer og samfund – og at et rev aldrig kan forstås uden det vand, det lever i.

Niveau	**I revets billede**	**Centrale aktører**	**Hvad NSLES viser**
Mikrosystem	Revets levested – de daglige møder	Barnet, familien, venner, kolleger, lærere, pædagoger, døve rollemodeller	Tidlig adgang, rollemodeller og aktiv sprogbrug giver sproglig udvikling, trivsel og identitet
Mesosystem	Strømmene mellem revets dele	Familie ↔ skole, familie ↔ døvefællesskab, døve ↔ hørende kolleger	Stærke forbindelser gør, at tegnsprog bruges konsekvent – ikke kun i enkelte rum
Eksosystem	Vandets kvalitet omkring revet	Kommuner, skoler, dagtilbud, arbejdspladser, HR, biblioteker, kulturinstitutioner, fonde	Institutionelle rammer, undervisning og tolkning afgør, om tegnsprog kan bruges
Makrosystem	Havet – de store strømme	Myndigheder, politikere, medier, uddannelsessystemet, nationale organisationer	Anerkendelse, synlighed og politisk prioritering former holdningen til tegnsprog
Kronosystem	Tidevandet gennem generationer	Alle niveauer	Tidlig adgang, livslang læring og langsigtede investeringer er afgørende

To linser på hvert niveau

I analysen har vi set på hvert niveau gennem to linser: **det pragmatiske perspektiv** – det vi faktisk observerer – og **det ideologiske perspektiv** – den retning, vi ønsker at bevæge os i. Afstanden mellem de to viser, hvor indsatsen skal sættes ind.

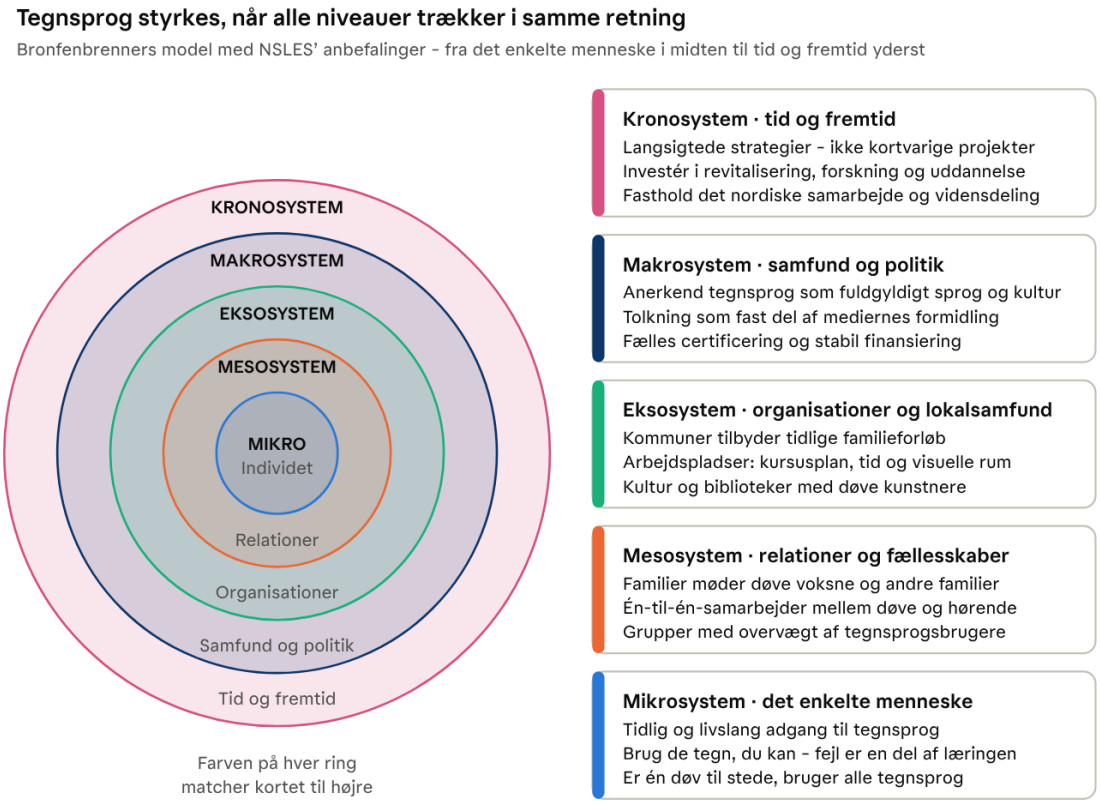

Pragmatisk og ideologisk perspektiv · fem niveauer

De stærkeste og mest levedygtige tegnsprogsmiljøer opstår, når der er sammenhæng mellem alle niveauer. En indsats på ét niveau – fx et kursus for nye medarbejdere – holder ikke, hvis de andre niveauer trækker den anden vej.

6. Anbefalinger pr. niveau og aktør

Anbefalingerne er ordnet efter Bronfenbrenners niveauer. På hvert niveau skelner vi mellem **beslutningstagere** (ledere, kommuner, myndigheder), som skaber rammerne, og **aktører** (familier, kolleger, undervisere, publikum), som holder sproget i live i hverdagen. Hvor forholdene er forskellige i Danmark, Sverige og på Færøerne, siger vi det.

Bronfenbrenners model - de vigtigste anbefalinger på hvert niveau

6.1 Mikrosystem – det enkelte menneske

Revets nye koraller: Barnet, den nye kollega, forælderen, der lærer sproget.

Beslutningstagere

- Tilbyd familier tegnsprogsundervisning hurtigst muligt, efter at et barn er identificeret som døvt eller hørehæmmet – i nærkommunen eller som længere kursusforløb andre steder.
- Sikr tegnsprogsundervisning gennem hele livet, uanset bopæl – også for døvblevne og deres pårørende.
- Beskriv tydelige forventninger til nye medarbejderes tegnsprogsniveau, og gør det muligt at nå det.

Aktører

- Brug de tegn, du kan. Selv få tegn skaber kontakt.
- Skab en kultur, hvor det er i orden at fejle. Vis begejstring for, at andre lærer tegnsprog, uden at bedømme kvaliteten.
- Er blot én døv til stede, bruger alle tegnsprog så godt, de kan. Voksne er rollemodeller for børn i det.
- Lær børn "ægte" tegnsprog – også de rigtige tegn til små børn – frem for brudstykker som TSK eller tegn-til-tale.

6.2 Mesosystem – relationer og fællesskaber

Strømmene mellem revets dele: forbindelserne mellem familie, skole, døvefællesskab og arbejdsplads.

Beslutningstagere

- Finansiér netværksaktiviteter, hvor familier møder døve voksne og andre familier.
- Sammensæt grupper og hold med en overvægt af tegnsprogsbrugere – gerne flere døve end lørners.
- Etablér mentorordninger og én-til-én-samarbejder mellem døve og hørende kolleger.

Aktører

- Placér dig bevidst ved siden af døve kolleger – også i pauserne.
- Byg bro mellem nye og erfarne brugere; døve skal ikke bære hele ansvaret alene.
- Som "gæst" i et tegnsprogsmiljø: respektér miljøets normer og kultur.
- Brug tolk bevidst. Tal om, hvornår og hvorfor tolken bruges – og hvornår man selv prøver.

6.3 Eksosystem – organisationer og lokalsamfund

Revets nære omgivelser: kommuner, skoler, arbejdspladser, kulturinstitutioner og biblioteker.

Beslutningstagere

- Gør tegnsprog til en fast del af onboarding og kompetenceudvikling med en kursusplan, der beskriver form, hyppighed, mål og ansvar. Tegnsprogslæring er organisationens ansvar - men den enkelte har også et ansvar i den daglige kommunikation.
- Afsæt ressourcer: tid, penge og rum. Hyppige og regelmæssige lektioner virker bedre end lange pauser.
- Indret til et visuelt sprog ("Deaf space"): runde borde, godt lys, gardiner og frit udsyn. Gør tegnsprog synligt i reception, på skærme og i materialer.
- Tilbyd kultur på tegnsprog, og samarbejd med døve kunstnere og rollemodeller.
- Skab lokale mødesteder: tegnsprogscaféer, "tegn med baby" og tegnsproglig højtlæsning på biblioteker.
- Skab arrangementer med "tvunget tegnsprog" (uden tolk) – tilpasset deltagernes niveau.

Aktører

- Brug de visuelle rum aktivt og gør tegnsprog synligt på fx infoskærme og gennem en tegnsprogskultur med rollemodeller.
- Gør møder og informationer tilgængelige på tegnsprog – også de hurtige beslutninger og beskeder.
- Brug mikrolæring som fx "ugens tegn" og korte tegnvideoer med forskellige personer, så lørners lærer at aflæse forskellige måder at tale tegnsprog på.

Nordisk perspektiv: Svenske erfaringer peger på tegnsproglige teams i børnesundhedsplejen (BVC) og på folkebiblioteker. På Færøerne afhænger tegnsprogsundervisning af aftenskoletimer, som søges kommune for kommune; hurtigere og mere stabile bevillinger vil styrke kontinuiteten.

6.4 Makrosystem – samfund, politik og værdier

Havet, revet lever i: lovgivning, finansiering, medier og holdninger.

Beslutningstagere

- Anerkend tegnsprog som fuldgyldige sprog med egen kultur og historie, og knyt indsatsen til FN's børnekonvention og handicapkonvention (begge art. 30).
- Gør tegnsprogstolkning til en fast del af mediernes formidling – ikke kun i kriser som under corona.
- Udvikl et fælles system for niveauinddeling og certificering af tegnsprogsundervisere (fx med afsæt i CEFR) – gerne ens i Danmark og Sverige.
- Sikr stabil, langsigtet finansiering af undervisning, tolkning, kultur og forskning. Giv mulighed for / tilskud til tegnsprogsundervisning flere steder – fx som valgfag i skolen og på de videregående uddannelser, aftenskoler, kurser.
- Udvid høreomsorgens opgave, så den også omfatter barnets tegnsprogsudvikling. Ansvaret må ikke ligge hos forældrene alene.

Aktører

- Organisationer og institutioner med en etableret position, som Crea og døveforeningerne, fortsætter med at synliggøre tegnsprog og arbejde interessepolitisk.
- Skab opmærksomhed på sociale medier, tilpasset målgruppen – fx TikTok til unge.
- Udbred viden om, at tegnsprog fremmer sprogudvikling og ikke hæmmer talesproget, og at tegnsprog også er en ressource for andre: i støjende erhverv, ved udtalevanskeligheder og ved kommunikation på afstand.

6.5 Kronosystem – tid og fremtid

Revet bygges over generationer.

- Udarbejd nationale og en fælles nordisk strategi for tegnsprog med klare mål og opfølgning.

- Investér kontinuerligt – ikke projektbaseret – så miljøerne ikke afhænger af enkeltpersoner.
- Fortsæt forskningen i tegnsprogsmiljøer, og inddrag døve aktivt i forskning og udvikling.
- Udbyg det nordiske samarbejde, også med Island og Finland, om materialer, metoder og best practice.

6.6 Overblik: Hvem gør hvad?

Aktør	**Vigtigste handling**
Familier	Lær tegnsprog sammen med barnet, og søg fællesskaber med døve voksne
Kommuner og rådgivere	Tilbyd tidlig familieundervisning, og se tegnsprog som en ressource – ikke kun et hjælpemiddel
Skoler og dagtilbud	Sikr tegnsprogskompetencer hos personalet, og gør tegnsprog synligt i hverdagen
Arbejdspladser, ledere og HR	Kursusplan, tid til læring, visuelle rum og tydelig prioritering fra ledelsen
Kulturinstitutioner og biblioteker	Kultur på tegnsprog med døve kunstnere; lokale mødesteder
Medier	Tegnsprogstolkning som fast praksis, og døves perspektiver synlige
Foreninger og organisationer	Synliggør tegnsprog, arbejd politisk, og byg bro mellem miljøer
Myndigheder og politikere	Anerkendelse, lovgivning, certificering og langsigtet finansiering
Nordiske samarbejdspartnere	Fælles strategi, forskning og vidensdeling

7 Perspektiver

Anbefalingerne er et første skridt. Projektet peger på nye samarbejder, bl.a. om en fælles europæisk niveauinddeling for tegnsprog med afsæt i CEFR, som Island har vist interesse for. En engelsk version af rapporten vil gøre resultaterne tilgængelige for flere nordiske lande.

Samlet konklusion: Tegnsprogets rev kan blomstre igen. Det kræver tidlig adgang, stærke familier og netværk, ansvarlige organisationer, synlige miljøer og politisk anerkendelse – og at alle niveauer trækker i samme retning over lang tid. Tegnsprog er ikke et individuelt ansvar, men et fælles.

Tak

Nordic Sign Language Eco System er blevet til med støtte fra Nordplus. Vi vil gerne sige tak for, at vi har kunnet samarbejde på tværs af landegrænser om at styrke de nordiske tegnsprog.

En stor tak til projektets delprojektholdere: Riksteatern Crea i Sverige og Teknmál på Færøerne samt Danske Døves Landsforbund og Castberggård i Danmark. Hvert delprojekt har bidraget med erfaringer fra sin egen tegnsprogsarena og sit eget sprogmiljø.

Vi takker også forskerne fra Københavns Universitet, som har analyseret det samlede datamateriale. Tak til alle, der har bidraget med viden, sparring og formidling.

Til sidst vil vi takke alle deltagerne: Familierne, børnene, medarbejderne, publikum og de mange andre, der har delt deres erfaringer med os. Uden jer var projektet ikke blevet til.

Rapporten er udarbejdet efter projektets afslutning i august 2026. For mere info, kontakt Katja Lund, ph.d. & videnskonsulent på Castberggård kal@cbg.dk

castberggård